

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **JUDr. K. D.**, bývajúcej v K., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom vo Svidníku, Sovietskych hrdinov 163/66, proti žalovanej **Slovenskej republike**, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Župné námestie 13, o náhradu škody, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 9 C 92/2007, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 2. decembra 2011 sp.zn. 4 Co 74/2011, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 2. decembra 2011 sp.zn. 4 Co 74/2011 vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 230 000 €, **z r u š u j e** a vec v rozsahu zrušenia mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom zo 4. mája 2011 č.k. 9 C 92/07-377 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku 230 000 € spolu o 9 %-ným úrokom z omeškania z istiny ročne od 26. januára 2007 do zaplatenia. Žalobu vo zvyšku zamietol. O trovách konania nerozhodol s tým, že tak urobí osobitným rozhodnutím. Pri rozhodnutí o veci samej vychádzal z toho, že dňa 10. augusta 1995 bolo voči žalobkyni vznesené obvinenie pre trestný čin vydierania spáchaného formou spolupáchateľstva a že žalobkyňa bola dňa 12. augusta 1995 vzatá do väzby, v ktorej bola až do 11. februára 1996. Rozsudkom Okresného súdu Žilina sp.zn. 3 T 394/00-1562 zo 14. októbra 2004, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 26. júla 2005, bola žalobkyňa napokon oslobodená spod obžaloby. Zistený skutkový stav posúdil podľa ustanovení § 5 ods. 1, § 9 ods. 1, § 10, § 22 ods. 3, § 23 zákona č. 58/1969 Zb.

o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/19069 Zb.“), čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“) a § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.z.“). Dospel k záveru, že základ nároku žalobkyne „je daný v súlade s Dohovorom o ľudských právach aj v ustanovení Občianskeho zákonníka o nemajetkovej ujme“. Pri určení rozsahu náhrady vychádzal z toho, že „výška nároku má byť primeraná okolnostiam dotknutej osoby“ a že „každý takýto nárok a osoba, ktorá uplatňuje nárok na súde je individuálne“. Ustálil, že v danej veci je potrebné vychádzať „z pomerov u žalobkyne v čase vznesenia obvinenia a vzatia do väzby, priebeh celého trestného konania, oslobodzujúceho rozhodnutia a života žalobkyne po skončení trestného konania.“ Tiež uviedol, že základ nároku je možné odvodiť z oslobodzujúcich rozsudkov súdov, ktoré konštatovali nezákonnosť prípravného konania proti žalobkyni. Uviedol, že „práve nezákonné vzatie žalobkyne do väzby v trvaní 6 mesiacov spôsobilo ujmu v jej osobnom, profesionálnom, citovom a rodinnom živote a tiež ujmu na zdraví“. Podľa súdu prvého stupňa trestné stíhanie v rozpore so zákonom je dôvodom na satisfakciu zo strany štátu a „finančné zadosťučinenie je jedinou možnosťou aj v súlade s čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“ a pri zvažovaní jej primeranosti je potrebné zohľadniť „vzhľadom na rozsah zásahu – osoby žalobkyne – ženy, manželky, matky, dcéry, advokátky, spoločensky pôsobiacej v sídle krajského mesta“. Podľa súdu prvého stupňa dôstojnosť, zdravie, strata súkromia, dobrá povesť a osobná česť žalobkyne bola jednoznačne a vo veľkom rozsahu zasiahnutá. Preto „za každú oblasť zásahov – zdravie, smrť otca, strata klientely, nedôvera v kruhoch súdov, prokuratúry, advokácie, narušenie vzťahov medzi kolegami a priateľmi, narušenie postavenia manžela žalobkyne v práci, ústrhy voči synovi žalobkyne, finančné straty na zárobku žalobkyne“ jej priznal 230 000 €. K priznanej náhrade tiež uviedol, že „napriek tomu, že akékoľvek finančné odškodnenie nemôže napraviť uvedené postavenie žalobkyne v spoločnosti, aspoň z časti je vyjadrená sankcia štátu za postup voči žalobkyni, ktorý nebol v súlade so zákonom tohto štátu.“ Úrok z omeškania priznal žalobkyni podľa § 517 ods. 2 O.z. majúc za to, že žalovaná sa dostala do omeškania v prvý deň po uplynutí šesť mesačnej lehoty, v ktorej mala uspokojiť nárok žalobkyne.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“), konajúci o odvolaniach účastníkov, rozsudkom z 2. decembra 2011 sp.zn. 4 Co 74/2011 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 230 000 € a vo výroku, ktorým bola žaloba v prevyšujúcej časti zamietnutá a zmenil ho vo výroku o priznaní úroku z omeškania

tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa. Na zdôraznenie správnosti jeho rozhodnutia uviedol, že keďže zákon č. 58/1969 Zb. právo na „náhradu odškodnenia“ neupravoval, bolo potrebné žalobkyňou uplatnený nárok posúdiť podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Predmetný článok síce používa termín „odškodnenie“, ale „podstata odškodnenia spočíva v nemateriálnej ujme“. Predpokladom nároku podľa tohto ustanovenia je, že škoda vznikla „v príčinnej súvislosti s vytýkaným porušením čl. 5“. Povinným subjektom je jedine štát, lebo ide o objektívnu zodpovednosť. Dospel k záveru, že keďže pri vzatí žalobkyne do z väzby nebol dodržaný zákonný postup, vzniklo jej právo na náhradu nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Nezákonným vzatím žalobkyne do väzby „a následne neprimeraným vedením trestného stíhania“ voči nej došlo k zásahu do jej osobného, spoločenského, profesionálneho, rodinného života, ako aj do jej postavenia v spoločnosti s prihliadnutím na to, že žalobkyňa je advokátkou a poskytuje právnu pomoc spojenú s realizáciou ústavou garantovaných práv občanov na súdnu ochranu v trestnom konaní. Podľa odvolacieho súdu súd prvého stupňa správne posúdil okolnosti prípadu s poukazom na ustanovenia § 13 ods. 2, 3 O.z. Súdom prvého stupňa priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považoval za primeranú okolnostiam prípadu, postaveniu žalobkyne a závažnosti zásahu do jej osobnostnej sféry. Na záver svojich úvah o rozsahu odškodnenia uviedol, že ide o ojedinelý prípad, aký doposiaľ nebol riešený všeobecným súdmi, „avšak v súlade s ust. § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka súd v prihliadnutím na závažnosť vznikutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu došlo, považoval túto výšku za primeranú“. Zmenu rozsudku súdu prvého stupňa a zamietnutie žaloby v časti o zaplatenie úroku z omeškania s plnením odškodnenia, odvolací súd odôvodnil vecnou nesprávnosťou rozhodnutia v tejto časti. Keďže ustálenie rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od rozhodnutia súdu, žalovaná sa nemohla dostať do omeškania uplynutím šiestich mesiacov od podania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku.

Proti rozsudku odvolacieho súdu v časti výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyňi 230 000 € podala žalovaná dovolanie. Navrhla rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila dovolacími dôvodmi podľa § 241 ods. 2 písm. a/, b/ a c/ O.s.p.; dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá podľa názoru žalovanej zakladá i prípustnosť jej dovolania. V odôvodnení uviedla, že súdy konštatovali porušenie osobnostných práv žalobkyne a priznali jej nemajetkovú ujmu podľa ustanovenia § 13 ods. 3 O.z. aj napriek tomu, že toto konanie sa netýkalo ochrany osobnosti, ale nároku žalobkyne

na náhradu škody za nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup podľa zák. č. 58/1969 Zb. V odôvodneniach sa ani jeden zo súdov nevyrovnal so zmenou právnej kvalifikácie. Okrem toho, ak súd zmenil právnu kvalifikáciu, mal povinnosť vyrovnať sa aj s uplatnenou námietkou premlčania, nakoľko nemajetková ujma (aj podľa ust. § 13 O.z.) je satisfakciou v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jej vyjadrenie peňažným ekvivalentom spôsobuje, že ide o osobné právo majetkovej povahy a v tomto prípade princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky. Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v tomto prípade je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť práva fyzickej osoby. Ďalej žalovaná namietala, že žalobkyňa si rozšírením žaloby uplatnila nový nárok na náhradu škody, ktorý jej mal byť spôsobený nesprávnym úradným postupom orgánov činných v trestnom konaní, a to už za účinnosti nového zákona č. 514/2003 Z.z., pričom neboli splnené podmienky pre vedenie súdneho konania v tejto časti žalobného návrhu, nakoľko nárok žalobkyne prevyšujúci pôvodne uplatnený nárok nebol predbežne prerokovaný príslušným ústredným orgánom a súd neodstránil túto prekážku konania. Všetky vyššie uvedené skutočnosti sú podľa žalovanej nielen dôvodom nesprávneho právneho posúdenia, ale aj dôvodom nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj prvostupňového súdu. Podľa žalovanej odvolací súd a rovnako aj súd prvého stupňa jej odňali možnosť konať pred súdom, a to tým, že svoje rozhodnutia náležite neodôvodnili a ich rozhodnutia majú znaky arbitrárnosti. Žalovaná za neprimeranú považuje aj výšku priznanej nemajetkovej ujmy. K tomu uviedla, že i keď výška zadosťučinenia v peniazoch je predmetom voľnej úvahy súdu, aj táto sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská, čo v danej veci nebolo splnené. Žalovaná tiež namieta, že žalobkyňa ohľadne ňou tvrdených skutočností neunesla dôkazné bremeno. Spochybnila aj závery okresného súdu, že práve nezákonné vzatie žalobkyne do väzby v trvaní 6 mesiacov spôsobilo ujmu v jej osobnom, profesionálnom, citovom a rodinnom živote a tiež ujmu na zdraví. K uvedeným záverom dospel súd na podklade svedeckých výpovedí, avšak nešpecifikoval a ani v krátkosti neuviedol, k akej konkrétnej ujme malo dôjsť v jednotlivých osobnostných zložkách žalobkyne tak, aby na základe týchto zásahov mohol riadne určiť, či skutočne je tu dôvod na satisfakciu vo forme nemajetkovej ujmy a v akej výške s ohľadom na obdobné prípady a aplikačnú prax. V tejto súvislosti považuje žalovaná odôvodnenie súdu o následkoch väzobného stíhania na zdravotnom stave žalobkyne za nepostačujúce a nepresvedčivé. Záver o týchto dôsledkoch vychádza iba z určitej časovej korelácie udalostí bez akejkoľvek vecnej súvislosti. Podobne spochybňuje i závery súdov nižších stupňov, že dôsledky väzobného

stíhania nastali aj v rodinnom živote a smrti otca žalobkyne. Poukázala na to, že vykonaným dokazovaním neboli preukázané žiadne nezhody, resp. narušenie rodinných väzieb. V prípade úmrtia otca žalobkyne súd k uvedenému záveru dospel len na základe svedeckých výpovedí, pričom nebral do úvahy, že príčiny smrti sú rôznorodé a tie možno preukázať len odborným postupom. Súd sa ďalej podľa dovolateľky nevyrovnal s otázkou príčinnej súvislosti a jeho závery v tomto prípade preto nie sú presvedčivé a preukázateľné. Taktiež žalovaná namieta, že súdy poukazovali vo svojich odôvodneniach na knižnú publikáciu "Mafia na Slovensku" a rovnako na medializáciu kauzy, avšak v tomto prípade sa vôbec nevyrovnali s námietkou pasívnej legitímácie, nakoľko v tomto prípade by za škodu mali byť zodpovedné médiá a autor publikácie, nie žalovaná. V súvislosti zo zásahom do profesionálneho života žalobkyne súdy podľa dovolateľky neskúmali, či tento bol skutočne ovplyvnený, nakoľko neboli nevykonané žiadne dôkazy preukazujúce činnosť žalobkyne pred trestným stíhaním a následne po prepustení z väzby. Vôbec sa nezaoberali skutočnosťou, že žalobkyňa ďalej pokračovala v činnosti advokáta. Žalovaná v dovolaní vyslovila i domnienku, že súd mal pri odôvodňovaní rozsudku tendenciu všetky negatívne životné udalosti u žalobkyne dávať do príčinnej súvislosti s trestným konaním. Podľa žalobkyne súdy nehodnotili dôkazy v súlade s ustanovením § 132 O.s.p., neuviedli, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadili, neposudzovali mieru unesenia dôkazného bremena ohľadom jednotlivých zásahov, ale len zhrnuli obsah svedeckých výpovedí a ďalej sa nimi nezaoberali.

Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla mimoriadny opravný prostriedok žalovanej odmietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolacích (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné. Vychádzal pritom z týchto záverov:

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je

prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejde ani o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že odvolací súd vo veci samej predtým ešte nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolania nie sú prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné, ak bola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom.

Dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním

konat' a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Práve zo skutočnosti, že súdny proces musí byť „spravodlivý“, vyplýva povinnosť súdu dostatočne odôvodniť súdne rozhodnutie. Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy (napr. II. ÚS 85/06).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že „... podľa ustálenej judikatúry zohľadňujúcej princíp vzťahujúci sa na riadny výkon spravodlivosti, rozsudky súdov a tribunálov musia dostatočne uviesť dôvody, na ktorých sú založené.“ (napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, § 26) alebo že „národné sudy musia ale vyjadriť s dostatočnou jasnosťou dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia“ (napr. Hadjianastassiou v. Grécko, § 33) alebo že „ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. je potrebné z hľadiska práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na spravodlivé súdne konanie, vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené.“ (napr. II. ÚS 410/06 a ďalšie). Súd pritom by nemal byť pri argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Povinnosťou súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08, m.m. III. ÚS 328/05, III. ÚS 116/06).

Porušením práva účastníka na riadne odôvodnenie rozhodnutia na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo viacerých svojich rozhodnutiach zaujal stanovisko, že aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia treba považovať za vadu, ktorá zakladá prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (pozri napr. rozsudky sp.zn. 2 Cdo 132/2011, 4 Cdo 163/2011, 5 Cdo 110/2012, 6 Cdo 37/2012, 7 Cdo 31/2011 a pod.).

Podľa názoru dovolacieho súdu je konanie pred odvolacím súdom a jeho rozhodnutie v posudzovanej veci postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa citovaného zákonného ustanovenia rozhodnutie súdu musí obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie. V súlade s ním musí odvolací súd podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav.

V posudzovanej veci bola predmetom konania žaloba o splnenie povinnosti nahradiť škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu spočívajúcu jednak v „materiálnej škode“

(o ktorej bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom súdu prvého stupňa z 9. marca 2009 č.k. 9 C 92/07-223 v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu z 13. novembra 2009 sp.zn. 4 Co 76/2009, ktoré rozhodnutia súdov nie sú predmetom prieskumu dovolacieho súdu v tomto konaní) a v „morálnej ujme“ ostatne uplatnenej vo výške 1 000 000 €, spolu s úrokom z omeškania. Podľa žalobkyne k vzniku uvedenej ujmy došlo jednak nezákonným rozhodnutím o väzbe, ktorú vykonala od 12. augusta 1995 do 11. februára 1996, ako aj „na to nadväzujúcim trestným stíhaním“ vedeným proti nej, ktoré sa napokon skončilo (až) v roku 2004 oslobodzujúcim rozsudkom.

Hoci ustálenie toho, za čo vlastne žalobkyňa odškodnenie požadovala, bolo rozhodujúce pre náležité skutkové a právne posúdenie veci, podľa dovolacieho súdu súdy nižších stupňov túto otázku náležite nevyriešili; ich závery o nej sú v dôvodoch preskúmaných rozhodnutí protirečivé. Kým v niektorých častiach rozhodnutí za rozhodujúce pre priznanie odškodnenia považovali celý priebeh, výsledok a dopad trestného stíhania včítane vzatia do väzby na osobu žalobkyne [porovnaj napr. časť odôvodnenia súdu prvého stupňa, že „trestné stíhanie v rozpore so zákonom je dôvodom pre satisfakciu zo strany štátu“ a výpočet okolností, na ktoré prihliadol pri určení rozsahu odškodnenia (str. 7 ods. 8 a jeho dokončenie na str. 8 rozsudku súdu prvého stupňa, alebo str. 6 ods. 3, 4 jeho rozsudku)], v iných častiach za významné považovali (len) výkon väzby (porovnaj napr. konštatovanie súdu prvého stupňa, že „práve nezákonné vzatie do väzby v trvaní 6 mesiacov spôsobilo ujmu v jej osobnom, profesionálnom, citovom a rodinnom živote a tiež ujmu na zdraví“ na str. 6 ods. 6 jeho rozsudku). Tieto protirečenia neodstránil ani odvolací súd, ktorý sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa, a ani on si riadne neujasnil skutkový a právny základ rozhodnutia o žalobe o splnenie povinnosti (kým na str. 5 ods. 4 svojho rozsudku vyvodzoval záver o práve žalobkyne na náhradu nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru len z jej nezákonného vzatia do väzby, v iných častiach svojho rozhodnutia za základ svojho rozhodnutia o náhrade nemajetkovej ujmy považuje aj trestné stíhanie vedené voči žalobkyni).

Súdy nižších stupňov teda boli vo svojej argumentácii, pokiaľ ide o predpoklady vzniku práva žalobkyne na odškodnenie, protikladné a ich závery nie sú jednotné, pretože ich tvrdenia, resp. argumenty uvedené v rozhodnutiach si navzájom odporujú, čím strácajú svoju presvedčivosť a spravodlivosť.

Rovnako za riadne odôvodnené nemožno považovať záver odvolacieho súdu, ktorý ho (v konaní o odškodnenie podľa zákona č. 58/1969 Zb. v spojení s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru, teda v konaní o náhrade škody) viedol k možnosti aplikácie ustanovení § 13 ods. 2 a 3 O.z., upravujúcich prostriedky, ktorými sa fyzická osoba môže domáhať ochrany svojej osobnosti.

Dovolací súd za riadne odôvodnený nepovažuje ani záver odvolacieho súdu o primeranosti odškodnenia žalobkyne práve sumou 230 000 €. Náležité odôvodnenie rozhodnutia o rozsahu náhrady presne v uvedenej výške vyžadovalo práve jeho záver, že ide o ojedinelý prípad odškodnenia a že „výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy sa v objektívnej rovine nedá vyčíslit“, alebo že „napriek tomu, že akékoľvek finančné odškodnenie nemôže napraviť uvedené postavenie žalobkyne v spoločnosti, aspoň z časti je vyjadrená sankcia štátu za postup voči žalobkyni, ktorý nebol v súlade so zákonom tohto štátu.“

Keďže konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu v časti, ktorou potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 230 000 €, má vadu spočívajúcu v odňatí možnosti žalovanej konať pred súdom, je jej dovolanie proti tomuto výroku rozsudku odvolacieho súdu nielen prípustné, ale aj dôvodné, lebo rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemôže byť správne. Dovolací súd preto rozsudok odvolacieho súdu v jeho dovolaní napadnutej časti zrušil podľa § 243b ods. 1 O.s.p. a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie podľa § 243b ods. 2 O.s.p.

Dovolací súd pre ďalšie konania, na ktoré sa vec vracia, pripomína súdu nižšieho stupňa závery, ku ktorým dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky pri riešení otázok odškodnenia väzby v rozsudku z 31. mája 2007, sp. zn. 4 Cdo 177/2005 (uverejnenom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod poradovým číslom 13/2009). V uvedenom rozsudku súd vylovil, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s článkom 5 ods. 1 a 5 Dohovoru, i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. V odôvodnení tohto rozsudku bolo primerane vysvetlené, okrem iného, že úprava odškodňovania za väzbu v zmysle ustanovenia § 5 zákona č. 58/1969 Zb. sa vo viacerých ohľadoch líši od toho, čo vyžaduje čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Nárok na odškodnenie sa priznáva, aj keď rozhodnutie o väzbe bolo zákonné, ak bolo trestné stíhanie zastavené alebo bol

obvinený oslobodený spod obžaloby. Na rozdiel od toho v zmysle čl. 5 ods. 5 Dohovoru podmienkou práva na odškodnenie je porušenie niektorého ustanovenia čl. 5 ods. 1 až 4 Dohovoru, alebo že pozbavenie osobnej slobody je v rozpore s vnútroštátnym právom. Predpokladom nároku je vznik škody v príčinnej súvislosti s namietaným porušením čl. 5. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa pod škodou v zmysle čl. 5 ods. 5 Dohovoru rozumie ako škoda materiálna, tak nemateriálna (napr. rozhodnutia *Wassink v. Holandsko*, *Tsirlis a Kouloumpas v. Grécko*). I keď čl. 5 ods. 5 Dohovoru zaručuje odškodnenie za pozbavenie osobnej slobody v prípadoch obdobných prípadom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom alebo nezákonným rozhodnutím, možno použiť tento článok aj v prípadoch, v ktorých sú splnené podmienky zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe podľa zákona č. 58/1969 Zb. (teda aj vtedy, keď rozhodnutie o väzbe bolo zákonné, ak bolo trestné stíhanie zastavené alebo bol obvinený oslobodený spod obžaloby). Vzhľadom na vnútroštátnu úpravu, ktorá sankcionuje štát zodpovednosťou za škodu spôsobenú rozhodnutím o väzbe, treba aj tieto prípady považovať za prípady vadného pozbavenia osobnej slobody.

K týmto záverom dovolací súd dodáva, že je potrebné, aby si súd nižšieho stupňa ujasnil, že čl. 5 ods. 5 Dohovoru umožňuje odškodnenie obetí zatknutia alebo zadržania v rozpore so svojimi skoršími ustanoveniami (len) za nezákonné zatknutie alebo zadržanie (väzbu), a nie za ich celé trestné stíhanie; zastavenie trestného stíhania alebo oslobodenie spod obžaloby je podľa predpokladov odškodnenia ustanovených podľa § 5 zákona č. 58/1969 Zb. (len) podmienkou vzniku nároku na odškodnenie. Vzhľadom na uvedené, pri určení rozsahu odškodnenia podľa predpisov použitých súdmi je možné prihliadnuť len na okolnosti prípadu v súvislosti s rozhodnutím o väzbe, nie aj v súvislosti s celým trestným stíhaním (zastavenie ktorého alebo oslobodenie spod obžaloby je len podmienkou vzniku práva na odškodnenie).

Ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru pokiaľ ide o spôsob a rozsah odškodnenia neustanovuje žiadne hľadiská; jeho ustanovenie teda obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje aplikáciu tohto pojmu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu a hodnotiace naplnenie (výklad) tohto pojmu vo svetle týchto skutkových okolností. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Aplikáciu a výklad tohto neurčitého právneho pojmu vo svetle skutkových okolností je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia

aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, v prejednávanej veci obdobných veciach (pozri napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. III. ÚS 147/06 zo 6. decembra 2006 a na neho nadväzujúci rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. júla 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová